

Zadanie nr 10

Identyfikacja problemów oraz doskonalenie płodozmianu i gospodarki nawozowej w gospodarstwach ekologicznych o różnych profilach produkcji

Kierownik Zadania:
dr hab. Jarosław Stalenga

Zespół badawczy:

dr hab. Krzysztof Jończyk

dr hab. Jerzy Kopiński

dr Agata Witorożec

mgr Andrzej Markowski

mgr Andrzej Górnik

mgr Maja Kostrzewa-Kosiarska

mgr Małgorzata Kozak

Zakłady Naukowe:

Zakład Systemów i Ekonomiki Produkcji Roślinnej

Zakład Biogospodarki i Analiz Systemowych

Instytut Uprawy
Nawożenia i Gleboznawstwa

Zakres merytoryczny prac Zadania nr 10 w roku 2022

1. Przeprowadzenie ankietowania w 30 gospodarstwach ekologicznych o różnych profilach produkcji oraz ich charakterystyka organizacyjno-ekonomiczno-produkcyjna
  2. Ocena różnych modeli zmianowań ekologicznych na bazie specjalnego doświadczenia polowego w RZD IUNG-PIB w Grabowie
  3. Ocena jakości zmianowań w aspekcie bilansu glebowej materii organicznej w gospodarstwach ekologicznych w Polsce
-

Rzeczywiste wykonanie zapisów zakresu merytorycznego prac przewidzianych do realizacji w roku 2022

1. Ankietowanie oraz ocena organizacyjno-ekonomiczno-produkcyjna gospodarstw ekologicznych o różnych profilach produkcji

Ankietowaniem objęto 30 gospodarstw ekologicznych po zakończonym okresie konwersji (18 z woj. lubelskiego, 9 z podlaskiego oraz 3 z mazowieckiego), które przyporządkowano do 3 profili ze względu na dominujący kierunek produkcji:

- 10 wyłącznie z towarową produkcją zwierzęcą (bydło mleczne lub mięsne)
- 11 wyłącznie z towarową produkcją roślinną (owoce miękkie, warzywa, zboża)
- 9 mieszanych z udziałem towarowej produkcji roślinnej i zwierzęcej

Potencjał produkcyjny analizowanych gospodarstw

Lp.	Wyszczególnienie	Kierunek produkcji		
		Roślinny	Mieszany	Zwierzęcy
1	Liczba gospodarstw, w tym:	11	9	10
	<i>bezinwentarzowe</i>	<u>8</u>	0	0
2	Powierzchnia UR (ha/gosp.)	19,4	14,8	<u>24,1</u>
3	Udział gruntów ornych (%)	69	<u>70</u>	63
4	Udział plantacji trwałych (%)	9	<u>11</u>	0,3
5	Udział łąk i pastwisk TUZ (%)	12	14	<u>28</u>
6	Bonitacja gleb UR* (1 ha kl.IVa = 1)	0,79	<u>0,94</u>	0,65
7	Produkcyjność rośl. w jed. zboż. na ha UR	35,0	30,7	<u>97,1</u>

* - wskaźnik jakości gleb wg GUS, 1 ha GO kl IVa = 1

Struktura upraw (w %) na gruntach ornych

Lp.	Wyszczególnienie	Kierunek produkcji		
		Roślinny	Mieszany	Zwierzęcy
1	Zboża	28	<u>46</u>	37
2	Strączkowe i ich mieszanki ze zbożami	7	7	<u>21</u>
3	Ziemniak	2,2	<u>2,5</u>	0,3
4	Oleiste	1	<u>3</u>	-
5	Pastewne	1,1	11,9	<u>38,7</u>
5.1	<i>Mieszanki traw</i>	0,3	1,2	<u>15,1</u>
5.2	<i>Mieszanki koniczyn z trawami</i>	0,6	2,1	<u>6,4</u>
5.3	<i>Bobowate drobnonasienne</i>	0,2	<u>8,6</u>	1,0
5.4	<i>Kukurydza na zielonkę</i>	-	-	<u>16,2</u>
6	Warzywa	<u>33,1</u>	20,0	0,1
7	Pozostałe	<u>27,6</u>	9,6	2,9

Wybrane wskaźniki efektywności ekonomicznej gospodarstw w zł/ha UR

Lp.	Wyszczególnienie	Kierunek produkcji		
		Roślinny	Mieszany	Zwierzęcy
1	Wartość produkcji rolnej	<u>19 606</u>	10 351	15 237
2	Przychody gospodarstwa	<u>20 320</u>	10 713	15 657
3	Koszty bezpośrednie	<u>1 951</u>	568	1 708
4	Nakłady materiałowo-pieniężne	<u>10 905</u>	3 217	4 779
5	Nadwyżka bezpośrednia	<u>17 655</u>	9 782	13 529
6	Dochód rolniczy brutto	9 415	7 496	<u>10 878</u>
7	Dochód osobisty	9 831	8 909	<u>10 886</u>

2. Ocena różnych modeli zmianowań ekologicznych na bazie specjalnego doświadczenia polowego w RZD IUNG-PIB w Grabowie

Schemat doświadczenia

I CZYNNIK – ZMIANOWANIE

II CZYNNIK – ROŚLINA TESTOWA - PSZENŻYTO OZIME

A		B		C	
MODEL GOSPODARSTWA MLECZNEGO		MODEL GOSPODARSTWA Z CHOWEM TRZODY		MODEL GOSPODARSTWA BEZINWENTARZOWEGO	
1	Kukurydza na kiszonkę*	1	Kukurydza na ziarno*	1	Kukurydza na ziarno*
2	Mieszanka strączkowo-zbożowa + wsiewka	2	Jęczmień jary	2	Mieszanka zbożowa
3	Koniczyna czerwona + trawa	3	Mieszanka strączkowo – zbożowa	3	Pszenica jara + wsiewka (koniczyna czerwona)
4	Koniczyna czerwona + trawa	4	Groch siewny	4	Koniczyna czerwona na kompost
5	Pszenżyto ozime	5	Pszenżyto ozime	5	Pszenżyto ozime

Bilans azotu ($\text{kg} \cdot \text{ha}^{-1}$) i jego elementy w zmianowaniach reprezentujących różne modele gospodarstw

Model zmianowania/ roślina	Plon główny w t/sm na ha	Przychód	Rozchód	Różnica bilansowa	Średnio dla zmianowania
Zmianowanie 1 (reprezentujące model gospodarstwa mlecznego)					
Kukurydza (ziel.) ⁺⁺	12,63	172	207	-36	-7
Mieszanka zb.-str. (ziel)+wsiew.	5,64	67	48	19	
Koniczyna + trawy I rok	22,19	268	178	89	
Koniczyna + trawy II rok	21,97	218	161	57	
Pszenżyto ozime	7,5	34	198	-164	
Zmianowanie 2 (reprezentujące model gospodarstwa w chowie trzody)					
Kukurydza (ziarno) ⁺⁺	5,94	172	93	78	-45
Jęczmień jary	3,87	34	99	-65	
Mieszanka zb.-str. (ziarno)	3,97	71	106	-36	
Groch	2,8	70	95	-25	
Pszenżyto ozime	7,92	34	209	-175	
Zmianowanie 3 (reprezentujące model gospodarstwa bezinwentarzowego)					
Kukurydza (ziarno) ⁺⁺	5,42	172	85	86	-1
Mieszanka zb. (ziarno)	4,17	35	112	-77	
Pszenica jara+wsiew.	4,15	42	105	-63	
Koniczyna czer. na mulcz	28	450	252	198	
Pszenżyto ozime	6,98	34	184	-150	

3. Ocena jakości zmianowań w aspekcie bilansu glebowej materii organicznej w gospodarstwach ekologicznych w Polsce na podstawie danych ARiMR

Baza obejmuje:

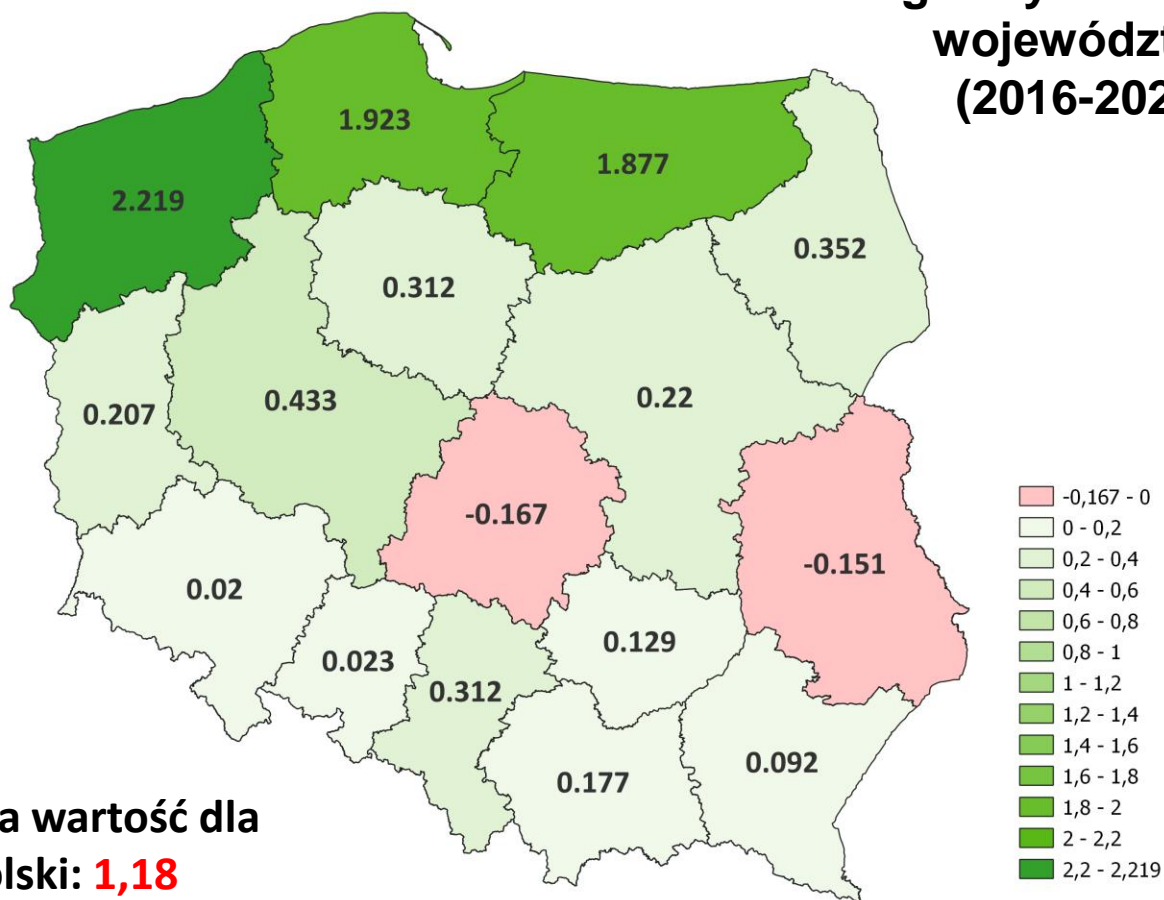
- 505 612 rekordy
- 5 lat gospodarczych (2016-2020)

	Liczba rekordów/działek bazowych	Całkowita pow. w ha	Średnia pow. działki w ha
2016	53 789	130 813	2,43
2017	78 929	189 600	2,40
2018	109 892	257 312	2,34
2019	134 864	310 348	2,30
2020	128 203	298 583	2,33

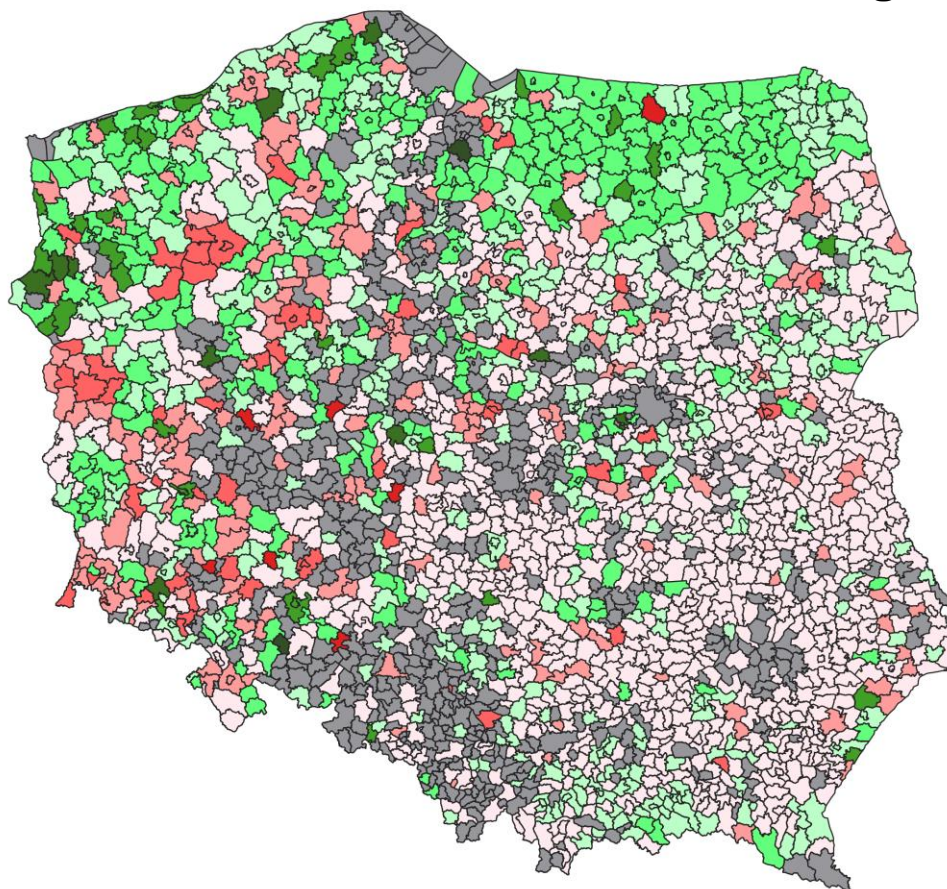
Kluczowe założenia:

- Każdej roślinie przyporządkowana została określona wartość **współczynnika reprodukcji/degradacji glebowej materii organicznej (wg Kundlera)** odniesiona do powierzchni działki bazowej
- Analiza na różnych poziomach (województw, gmin, obrębów)

Bilans glebowej materii organicznej (w t/ha GO) w gospodarstwach ekologicznych na poziomie województwa (2016-2020)

Bilans glebowej materii organicznej (w t/ha GO) w gospodarstwach ekologicznych na poziomie gminy (2016-2020)

Bilans GMO w gminach

MIERNIKI wg stanu na dzień 01.12.2022 (wykonanie 100%)

1. Liczba wypełnionych ankiet do oceny organizacyjno-produkcyjnej gospodarstw ekologicznych – **30**

2. Warsztaty dla doradców i rolników ekologicznych dotyczące dobrych praktyk płodozmianowo - nawozowych w rolnictwie ekologicznym – **1**

A. Warsztaty pt. "Dobre praktyki płodozmianowo-nawozowe w rolnictwie ekologicznym", 21-22.06, Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Wincentego Witosa w Różańcu (gmina Tarnogród). W warsztatach uczestniczyło ok. 30 osób, głównie doradcy rolniczy.

3. Publikacja dotycząca oceny jakości zmianowań w gospodarstwach ekologicznych w Polsce - **1**

*A. Stalenga J. 2022. Planowanie zmianowań w ekologicznym gospodarstwie bezinwentarзовym. **Wiś Kujawsko-Pomorska 257: 33-34.***

Inne wymierne efekty realizacji Zadania:

Publikacje:

1. Kopiński J., Smagacz J., Stalenga J. 2022. Wpływ możliwych zmian struktury i poziomu intensywności produkcji na produktywność roślin i siłę oddziaływań środowiskowych w perspektywie 2030 roku. Zesz. Nauk. SGGW, ser. Probl. Rol. Świat., t. 22(2): 4-16.

Współorganizacja warsztatów:

1. Dzień kukurydzy i sorga 2022. Kukurydza i sorgo w konwencjonalnym i ekologicznym systemie rolniczym. Osiny, 09.09.2022.

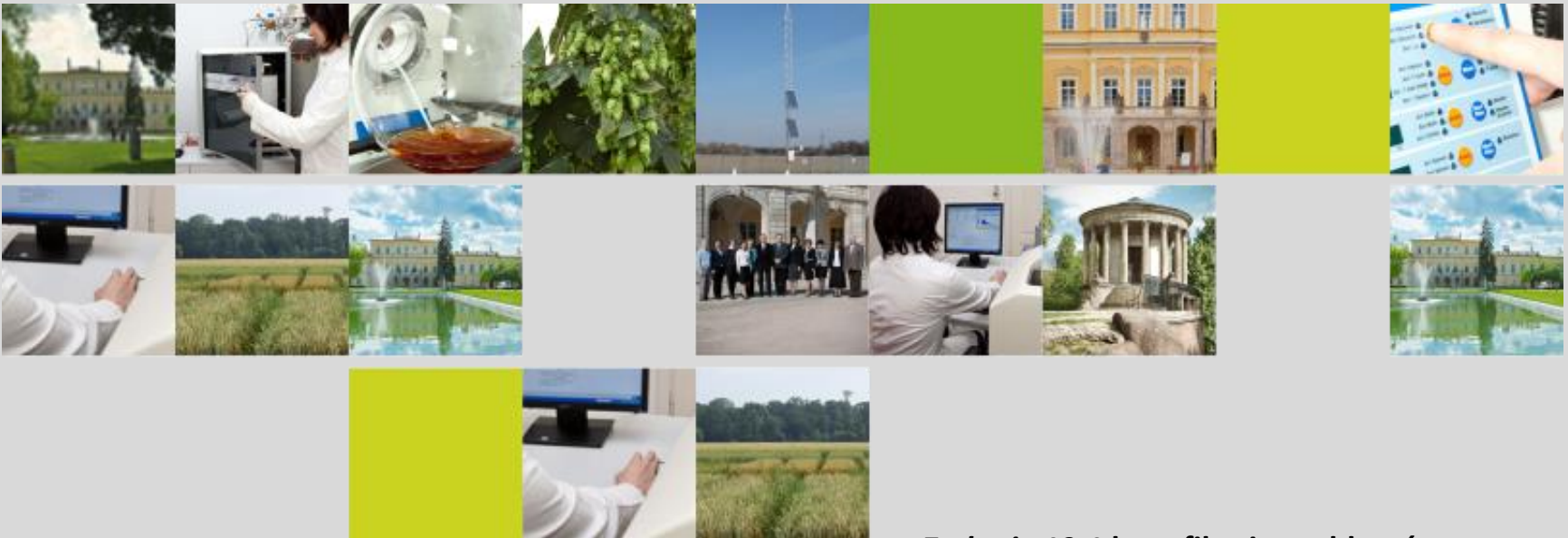
Referaty:

a) Referat pt.: „Planowanie zmianowań w bezinwentarzowych gospodarstwach ekologicznych” wygłoszony przez dr hab. Krzysztofa Jończyka w ramach warsztatów pt. „Dobre praktyki płodozmianowo-nawozowe w rolnictwie ekologicznym”, 21-22.06, ZSCKR w Różańcu (gmina Tarnogród).

b) Referat pt.: „Rolnictwo ekologiczne na rozdrożu” wygłoszony przez dr hab. Krzysztofa Jończyka w ramach konferencji pt.: „Rolnictwo ekologiczne w świetle strategii Zielonego Ładu”. 21.06, ZSCKR w Różańcu.

c) Referat pt.: „Kluczowe wyzwania w rolnictwie ekologicznym” wygłoszony w ramach konferencji pt. „Europejski Zielony Ład kierunkiem rozwoju rolnictwa ekologicznego”, 16.12, DODR Wrocław.

Dziękuję za uwagę

Zadanie 10: Identyfikacja problemów oraz
doskonalenie płodozmianu i gospodarki
nawozowej w gospodarstwach ekologicznych o
różnych profilach produkcji

Instytut Uprawy
Nawożenia i Gleboznawstwa

Intensywność organizacji produkcji* w analizowanych grupach gospodarstw ekologicznych

Lp.	Wyszczególnienie	Kierunek produkcji		
		Roślinny	Mieszany	Zwierzęcy
1	Intensywność organizacji produkcji roślinnej	<u>272</u>	200	91
2	Intensywność organizacji produkcji zwierzęcej	6	124	<u>511</u>
3	Intensywność organizacji produkcji rolnej	278	324	<u>602</u>

* - wg wskaźnika B. Kocpia w pkt.

CEL OGÓLNY:

Identyfikacja problemów oraz wypracowanie rozwiązań pozwalających na doskonalenie płodozmianu oraz gospodarki nawozowej w gospodarstwach ekologicznych o różnym profilu produkcji, a zwłaszcza bezinwentarzowych

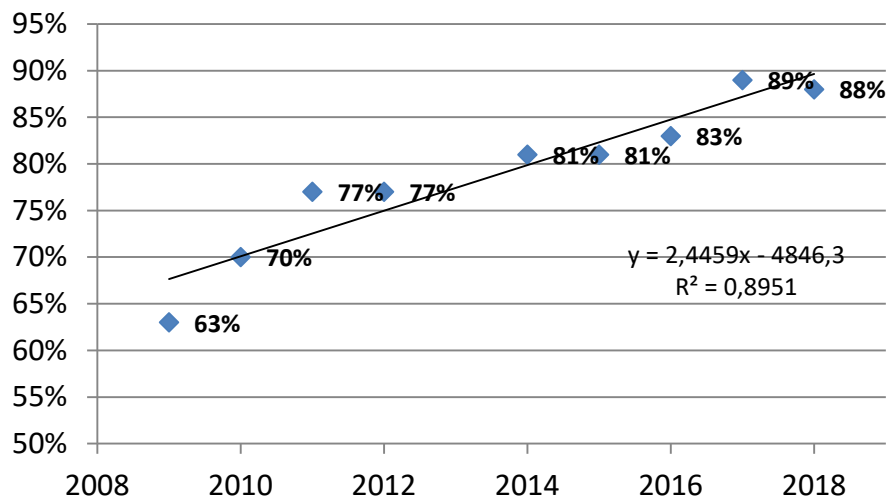
CELE SZCZEGÓŁOWE:

- ocena organizacyjno-produkcyjna gospodarstw ekologicznych o różnym profilu produkcji;
- ocena różnych modeli zmianowań ekologicznych;
- ocena jakości zmianowań w aspekcie bilansu glebowej materii organicznej w gospodarstwach ekologicznych w Polsce.

Uzasadnienie badań

Udział gospodarstw bezinwentarzowych w całości gospodarstw ekologicznych w Polsce w latach 2009-2018

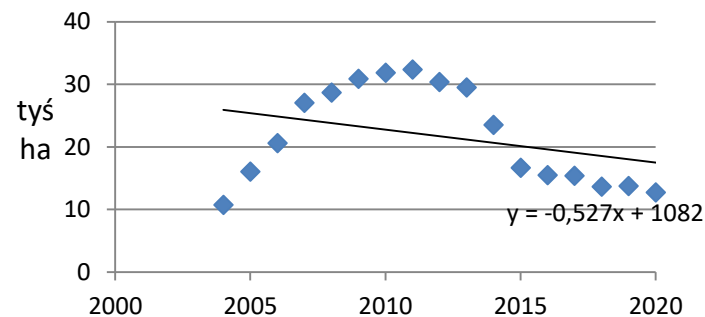

Źródło: Raporty IJHARS 2011, 2013, 2015, 2017, 2019.

Rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2004-2019

Podkarpackie

Warmińsko-mazurskie

